

อิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่

ภาคเหนือตอนบน

The Influence of the Situation as an Entrepreneurship, Integration of Knowledge, and Innovation towards Performance of Community Enterprises in the Northern Region

¹ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช และ บุญทวรรณ วิงวอน

¹Kajohnsak Wongwirach and Boonthawan Wingwon

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author Email: Aj.koorpai@gmail.com

Received April 29, 2020; Revised May 13, 2020; Accepted May 30, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรม และผลการดำเนินงาน และเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและถูกประเมินในระดับดี จำนวน 206 วิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินในระดับดีให้ความสำคัญต่อภาวะการเป็นผู้ประกอบการ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.61 รองลงมาด้านนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.71 ด้านการบูรณาการองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.73 และด้านผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.61 โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ภาวะการเป็นผู้ประกอบการต่างมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการองค์ความรู้ และนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อ

ผลการดำเนินงานโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องกล่มกลืนของโมเดล $\chi^2 = 77.90$, $df = 61$, $\chi^2/df = 1.27$, GFI = .956, CFI = .990, RMR = .025, RMSEA = .037

คำสำคัญ : การบูรณาการองค์ความรู้, ภาวะการเป็นผู้ประกอบการ, นวัตกรรม

Abstract

The purposes of this research were to study the level of importance of entrepreneurship status, integration of knowledge, innovation and operational results, and to study the influence of entrepreneurship conditions that influence the integration of knowledge, innovation, and the performance of entrepreneurs of community enterprises by using questionnaires as a research tool. The sample group was community enterprise entrepreneurs in the upper northern region and evaluated at a good level for 206 community enterprises. Data analysis used descriptive statistics to analyze percentage, mean and standard deviation, and test the research hypothesis by analyzing the structural equations.

The results of the research showed that entrepreneurs with good assessment of community values emphasized entrepreneurship the most, with an average of 3.61, followed by innovation with an average of 3.71, for knowledge integration with an average of 3.73, and In terms of performance, there is an average of 3.61, with all aspects being at a high level. The hypothesis testing found that entrepreneurship influences the integration of knowledge and innovation including the integration of knowledge and innovation has a direct influence on performance, with the harmonization index of the model $\chi^2 = 77.90$, $df = 61$, $\chi^2/df = 1.27$, GFI = .956, CFI = .990, RMR = .025, RMSEA = .037

Keywords: Knowledge integration, Entrepreneurship, Innovation

บทนำ

การประกอบการของภาคธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนสำคัญอย่างต่อการพัฒนาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านนโยบายของรัฐบาลโดยการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนทั้งในส่วน of เงินลงทุนและมาตรการทางภาษี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการประกอบการเพื่อให้เกิดการ

ขยายตัวของเศรษฐกิจชุมชนที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในส่วนของการเปิดโอกาสให้มีการประกอบการในชุมชน การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคในด้านการเป็นแหล่งวัตถุดิบหรือเป็นผู้จัดหาปัจจัยในการผลิตของอุตสาหกรรมต่าง ๆ (พรรษวดี พงษ์ศิริ, 2560) กลไกหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน คือ การมุ่งพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้ที่ทันสมัย ทักษะ ความสามารถในการประกอบการที่รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในมิติที่ 1 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มุ่งขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถนำเอาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเข้าไปใช้หรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า บริการหรือแม้กระทั่งการประกอบการเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค ซึ่งที่ผ่านมาการประกอบการของผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในระดับชุมชน อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากฐานข้อมูลการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนการจดทะเบียนและประกอบการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 53,927 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปี พ.ศ. 2561 มีจำนวน 69,115 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 79,868 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับดาวต่าง ๆ ในปี 2562 จำนวน 1,134 รายการผลิตภัณฑ์ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562)

อย่างไรก็ตามการสร้างศักยภาพของการประกอบการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแต่การผลักดันจากนโยบายรัฐบาลหรือความต้องการภายในกลุ่มผู้ประกอบการเองเท่านั้น หากแต่ยังมีปัจจัยจากภายนอกที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพภายในกลุ่มเช่นองค์กรหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2556) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้นนอกจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐแล้ว การสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้จากองค์กร หน่วยงานไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ รวมทั้งการสร้างความสามารถในการแข่งขันนั้นส่วนหนึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการซึ่งเกิดจากการพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้ประกอบการ (ยุทธชัย ฮารีปิน, สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และสุนันทา เสี่ยงไทย, 2559) ดังจะเห็นได้จากการขับเคลื่อนการ

ประกอบการของผู้ประกอบการ Start up นั้นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือการได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเพื่อพัฒนาธุรกิจให้เจริญเติบโต (พิสิษฐ์ พจนจารุวิทย์, 2562)

ในขณะเดียวกันการประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นลักษณะของการรวมตัวของประชาชนในชุมชนโดยใช้ฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปและนำเสนอเป็นบริการหรือผลิตภัณฑ์ต่อตลาด และภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่นำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิต การบริการหรือแม้กระทั่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่ทว่าที่ผ่านมากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดการให้ความสำคัญต่อการถ่ายโอนองค์ความรู้ที่สามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้การประกอบการไม่มีความยั่งยืน (ชญาภัทร์ กี่อารียโย, ชีรวุฒิ บุญยโสภณ, ทวีศักดิ์ รูปสิงห์ และวิเชียร เกตุสิงห์, 2559) ประกอบกับผลการประเมินการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศในไตรมาสที่ 4/2562, ไตรมาสที่ 1/2563 และไตรมาสที่ 2/2563 พบว่าส่วนใหญ่ผลการประเมินวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลางเกินกว่าร้อยละ 53 ทั้ง 3 ไตรมาส และเมื่อรวมวิสาหกิจชุมชนที่ถูกประเมินในระดับต้องปรับปรุงกับระดับปานกลาง พบว่ามีจำนวนมากกว่าร้อยละ 65 (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2563) ดังนั้นจากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงภาวะการเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมและการบูรณาการองค์ความรู้ รวมทั้งการบูรณาการองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากนวัตกรรม และการบูรณาการองค์ความรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรมและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
2. ศึกษาอิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อการบูรณาการองค์ความรู้และ นวัตกรรม และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการทบทวนทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีฐานความรู้ (knowledge Based View : KBV)

การนำเสนอทฤษฎีฐานความรู้ได้มีนักวิชาการนำเสนอและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเชื่อมโยงถึงการพัฒนาขีดความสามารถ การสร้างความเข้มแข็งของการดำเนินงานในองค์กรและผลประกอบการขององค์กร รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทฤษฎีฐานความรู้ที่มีต่อการนำมาสร้างความสามารถทางด้านการถือครองทรัพยากรภายใต้ทฤษฎีฐานทรัพยากรขององค์กร (Resources Based View: RBV) (Conner and Prahalad 1996) โดยองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมีทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กรและระดับสังคม อีกทั้งเป็นสิ่งที่องค์กรให้ความสำคัญ ซึ่งส่วนหนึ่งให้การยอมรับว่าความรู้เป็นทรัพยากรอันมีค่าในองค์กร เพราะความรู้สามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ ซึ่งในการถ่ายโอนความรู้ขององค์กรจำเป็นต้องมีกระบวนการและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งผู้ประกอบการหรือผู้บริหารต้องมีการวิเคราะห์สมรรถนะองค์กรก่อนว่ามีความต้องการองค์ความรู้ใดบ้าง เพื่อนำไปสู่การระบุและการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรเอง (Grant, 1996) การสร้างความสามารถในการแข่งขันนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากพื้นฐานขององค์ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและหรือแม้กระทั่งการเป็นผู้นำในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริหารของผู้ประกอบการ (Prahalad and Hamel, 1990) หลักการสำคัญของการจัดการความรู้ประการหนึ่งคือประเด็นของการถ่ายโอนองค์ความรู้ตระหนักถึงกระบวนการและวิธีการที่เหมาะสม และประเภทขององค์ความรู้ที่มีอยู่ว่าอยู่ในกลุ่มใดทั้งองค์ความรู้ที่เป็นความรู้เปิดเผยและความรู้ซ่อนเร้น (Grant, 1996, Nonaka, 1994)

จากการนำเสนอทฤษฎีฐานความรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ความรู้ต่าง ๆ อยู่ในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่ม องค์กร ซึ่งสามารถถ่ายโอนไปยังบุคคลหรือกลุ่ม องค์กรอื่น ๆ ได้ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถสร้างนวัตกรรม ความสามารถในการดำเนินงานภายใต้ความเหมาะสมของรูปแบบและกระบวนการในการถ่ายโอนองค์ความรู้

ภาวะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีนักวิชาการหลายท่านที่ให้นิยาม ความหมายรวมทั้งระบุถึงคุณลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ โดยแนวคิดของ Vankataraman (2000) ได้นำเสนอว่าภาวะผู้ประกอบการนั้นเกิดจากการที่ผู้ประกอบการประสบกับเหตุการณ์ที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ ซึ่งในการเป็นผู้ประกอบการนั้นจำเป็นต้องมีคุณลักษณะพิเศษต่าง ๆ อาทิเช่น ความกล้าเสี่ยงในการประกอบกิจการที่อาจได้รับผลดีและความเสี่ยงในการล้มเหลว การมองเห็นโอกาสในการประกอบการ การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองต่อผู้บริโภค (Gartner, 1988) ส่วนมุมมองของ Schumpeter (1934) นำเสนอว่าเป้าหมายของการประกอบการนั้นมุ่งสร้างผลกำไรจากการประกอบการและการสร้าง ความเจริญเติบโตให้เกิดขึ้นกับการประกอบการภายใต้การสร้างนวัตกรรมและกลยุทธ์ในการ ส่วน Carland et al. (1984) นำเสนอว่าผู้ประกอบการที่มีภาวะความเป็นผู้ประกอบการที่มุ่งแสวงหาโอกาสและสร้างสรรค์การประกอบการเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ผู้ประกอบการจึงมีการแสวงหาองค์

ความรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนเอง รวมทั้งการสร้างความสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดผลประกอบการนั้นปัจจัยสำคัญคือการเป็นผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อทั้ง 2 ปัจจัย (Kim, Song, Sambamurthy and Lee, 2012) รวมทั้งการเป็นผู้ประกอบการยังมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการสร้างนวัตกรรมในระดับที่สูง (Sulistyo and Siyamtinah, 2016) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าภาวะการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยความกล้าเสี่ยง การมองเห็นโอกาส ความคิดสร้างสรรค์ การมีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในระดับบุคคลของผู้ประกอบการที่นำไปสู่การสร้างความสามารถในการประกอบการ

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 : ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้

สมมติฐานที่ 2 : ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรม

การบูรณาการองค์ความรู้ (Knowledge Integration)

Sherman, Berkowitz and Souder (2005) ได้นำเสนอถึงการศึกษาด้านการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นภายในองค์การที่มีลักษณะของการหมุนเวียนหรือการถ่ายโอนองค์ความรู้ภายในองค์การกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นมีหลายการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความมีอิทธิพลต่อกันระหว่างการถ่ายโอนองค์ความรู้หรือการบูรณาการองค์ความรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วน Rhodes, Hung, Lok, Lien and Wu (2008) ได้ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการถ่ายโอนองค์ความรู้ภายในองค์การเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งการนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงผลการดำเนินงาน รวมทั้งการสร้างความสามารถในการแข่งขันขององค์การ อีกทั้งการศึกษาที่ผ่านมายังพบอิทธิพลทางตรงต่อการถ่ายโอนองค์ความรู้ที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การ (Sherman, Berkowitz and Souder, 2005) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแนวทางในการดำเนินการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในหน่วยงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการรวมทั้งสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับองค์กร ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 3 : การบูรณาการองค์ความรู้มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน

นวัตกรรม (Innovation)

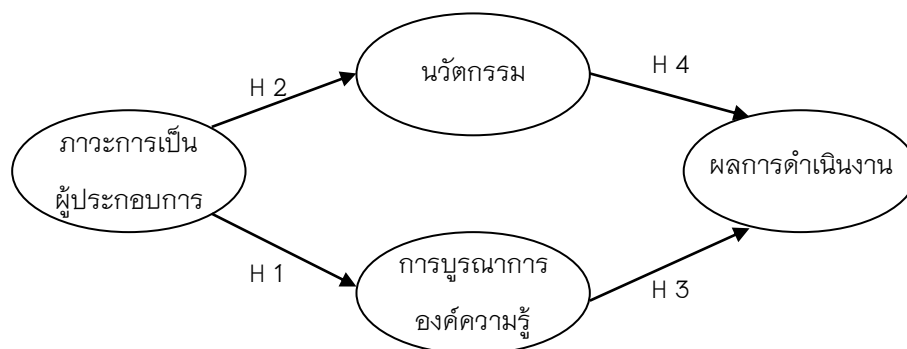
การประกอบการที่มีความท้าทายทั้งในด้านของการพัฒนาเทคโนโลยีและการแข่งขันผู้ประกอบการจำเป็นต้องเข้าใจถึงสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การใช้โอกาสดังกล่าวในการสร้างความสำเร็จในการประกอบการ การให้ความสำคัญในการหาตลาดใหม่ การจัดการกับความเสี่ยงที่ดำเนินกิจการหรือแม้กระทั่งการสร้างโอกาสในการสร้างนวัตกรรมเชิงรุก

การที่องค์กรมีนวัตกรรมนั้นทำให้เกิดความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดจากการเติบโตของรายได้ (Thornhill, 2006) โดยการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ทั้งนี้ Bessant and Tidd(2011) ได้นำเสนอว่านวัตกรรมแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเน้นเป้าหมายของนวัตกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) นวัตกรรมอันทำให้เกิดผลผลิต เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการ และ 2) นวัตกรรมที่เน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง เป็นนวัตกรรมในลักษณะเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน และนวัตกรรมในลักษณะเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้การเกิดขึ้นของนวัตกรรมนั้น นวัตกรรมที่เน้นขอบเขตผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการ (Schilling, 2008; Tidd et al., 2001; Utterback, 1994; Cooper, 1988)

ทางด้านสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธรัพจ วัฒนสนธิ์, อัจฉรา จันทรฉาย และประกอบคุปรัตน์ (2553) นำเสนอว่า หากผู้ประกอบการสามารถนำเอานวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในการประกอบการเพื่อสร้างผลสำเร็จในการประกอบการนั้นอาจต้องพิจารณาความสามารถทางนวัตกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ความสามารถทางนวัตกรรมระดับบุคคลและความสามารถทางนวัตกรรมระดับองค์กร การเป็นองค์กรที่มีนวัตกรรมหรือความสามารถทางด้านนวัตกรรมมีต่อผลการประกอบการขององค์กรรวมทั้งยังนำไปสู่การพัฒนาในการเป็นผู้ประกอบการ (Sulistyo and Siyamtinah, 2016) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นวัตกรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างผลการดำเนินงานขององค์กรซึ่งเกิดจากการพัฒนาระบบต่าง ๆ ขององค์กรอันนำไปสู่การสร้างสรรค นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมการจัดการ และจากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 4 : นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง ซึ่งแบ่งตามเขตอำนาจการให้บริการและบริหารจัดการในการส่งเสริมการประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตรับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 (สสก.6) จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 17 จังหวัด แต่มีจำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ลำดับที่ 2 ของประเทศรองจากเขตรับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จังหวัดขอนแก่นซึ่งมีพื้นที่จังหวัดมากที่สุดของประเทศถึง 20 จังหวัด โดยใช้กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือ วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินในระดับดี ประจำปี 2559 จำนวน 3,544 วิสาหกิจชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2560) และกำหนดจำนวนตัวอย่างใช้ตามแนวคิดของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนตัวอย่าง 384 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยกำหนดตามสัดส่วนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินในระดับดีที่เป็นตัวแทนแต่ละจังหวัดและใช้การสุ่มแบบบังเอิญโดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และใช้การโทรศัพท์สอบถามและติดตาม ทวงคืนแบบสอบถามเพื่อจัดเก็บข้อมูล โดยได้ข้อมูลกลับมาและมีความสมบูรณ์ที่นำไปวิเคราะห์จำนวน 206 ชุด คิดเป็นร้อยละ 59 ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ภายใต้การพิจารณาความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ (Fincham, 2008)

เครื่องมือวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือโดยใช้ตัววัดของตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรมของตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของตัววัดในตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	แหล่งที่มาของตัววัด
ภาวะการเป็นผู้ประกอบการ	Sulistyo and Siyamtinah(2016); Lee, Hallak and Sardeshmukh(2016); Palma and Molina (2016); Yan and Yan (2016); Audretsch, Kuratko and Link (2016)
การบูรณาการองค์ความรู้	Fiol and Lyles (1985); Nonaka and Takeuchi (1995); Noruzy et al. (2013); Cho and Korte(2014); Chang et al. (2016); Beck, Rai and Keil (2015)

นวัตกรรม	Lee, Hallak and Sardeshmukh(2016); Agarwal and Shah (2014); Herstad, Sandven and Ebersberger(2015); Cheng, Yang and Sheu (2016); Trejo, Gutierrez and Guzman (2016); Dickel and Moura (2016)
ผลการดำเนินงาน	Cucculelli and Bettinelli (2015); Hemert, Nijkamp and Masurel (2013); Lee, Hallak and Sardeshmukh (2016); Campbell and Park (2017)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยพิจารณา ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีค่าเกิน 0.5 และเมื่อปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์ของครอนบาคของทั้ง 4 ปัจจัยพบว่าภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .843 การบูรณาการองค์ความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .856 นวัตกรรม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .818 และผลการดำเนินงาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .852

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 และใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยและตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้วยโปรแกรมประยุกต์ AMOS version 21

ผลการวิจัย

1. ระดับความสำคัญของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรม และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า การบูรณาการองค์ความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.73 (S.D. 0.58) รองลงมาคือด้านนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.71 (S.D. 0.61) ผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D. 0.72) และภาวะการเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.61 (S.D. 0.68) ตามลำดับ

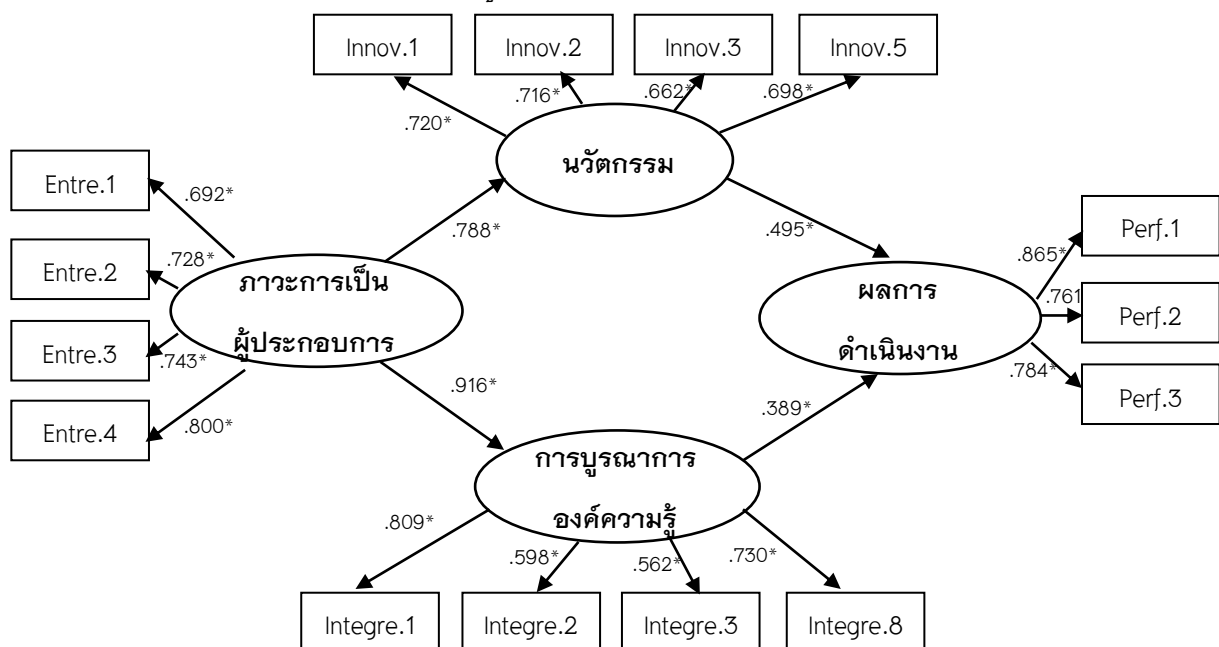
2. การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง มีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ของตัวแปรสังเกตและตัวแปรแฝง โดยค่าความผันแปรที่สกัดได้เฉลี่ย (AVE) อยู่ระหว่าง 0.50–0.57 และค่าความเชื่อถือ (CR) อยู่ระหว่าง 0.79–0.83 โดยในแต่ละตัวแปรสรุปตามตารางต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงค่าความผันแปรที่สกัดได้เฉลี่ย (AVE) และค่าความเชื่อถือ (CR)

ตัวแปร	AVE	CR
ภาวะการเป็นผู้ประกอบการ	0.51	0.83
การบูรณาการองค์ความรู้	0.54	0.82
นวัตกรรม	0.50	0.79
ผลการดำเนินงาน	0.57	0.79

จากตารางที่ 2 แสดงค่าความผันแปรที่สกัดได้เฉลี่ย (AVE) และค่าความเชื่อถือ (CR) ของตัวแปรซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝงหรือ Composite Reliability : CR (Pc) ควรมากกว่า .60 รวมทั้งค่าความแปรปรวนเฉลี่ยของตัวแปรแฝงที่ถูกสกัดได้ หรือ Average Variance Extracted : AVE (Pv) ควรมีค่ามากกว่า .50 (Fornell and Larcker, 1981)

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM) ด้วยเครื่องมือ AMOS สามารถนำเสนอได้ดังรูปภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2 โมเดลเชิงประจักษ์ของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรม กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 ความสอดคล้องกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (model fit)

เกณฑ์	χ^2	df	χ^2 / df	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA	p-value
ค่าทางสถิติ	77.90	61	1.27	.956	.913	.957	.990	.037	.071

จากตารางที่ 3 แสดงความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลโมเดลเชิงประจักษ์ของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรม กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความกลมกลืนกันในระดับที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยค่า χ^2 / df ควรน้อยกว่า 2 ค่าสถิติทดสอบ p-Value ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า GFI และ CFI ควรมากกว่า .90 รวมทั้งค่า RMSEA ควรน้อยกว่า .05 จึงจะเป็นโมเดลที่สอดคล้องกลมกลืน (model fit) กับโมเดลทางทฤษฎี (Tabachnick and Fidell, 2007)

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	Coef.	สรุปผล
H ₁ ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้	.788*	ยอมรับ
H ₂ ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรม	.916*	ยอมรับ
H ₃ การบูรณาการองค์ความรู้มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน	.389*	ยอมรับ
H ₄ นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน	.495*	ยอมรับ

* p-Value > .05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรม โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .788 สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้ โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .916 สมมติฐานการวิจัยที่ 3 การบูรณาการองค์ความรู้มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .389 และสมมติฐานการวิจัยที่ 4 นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .495 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยยอมรับสมมติฐานการวิจัยทั้ง 4 สมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม การบูรณาการองค์ความรู้และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการบูรณาการองค์ความรู้มากที่สุดโดยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการนำเสนอของกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนำชู (2556) ที่ระบุถึงการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนนั้นควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐ เอกชนหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกันเองมาดำเนินการในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของตนเอง รวมทั้งการนำมาถ่ายทอดให้แก่สมาชิกภายในวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือปัจจัยด้านนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญในระดับมาก โดยสอดคล้องกับธัญมัย เจียรกุล (2557) ที่ได้นำเสนอว่าการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมสำหรับการดำเนินงานนั้นเป็นสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน วิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างศักยภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสร้างความสำเร็จที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยด้านภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญในระดับมากนั้นในการประกอบกิจการที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีภาวะการเป็นผู้ประกอบการในตัวเองทั้งจำเป็นต้องมีการนำนวัตกรรมทั้งในส่วนผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมการตลาดไปใช้ในการประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือสร้างความแตกต่างให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสหภาพ พอดคำทอง (2557) ที่ได้นำเสนอถึงความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ประกอบการ OTOP เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและนำมาสร้างศักยภาพทางด้านตราสินค้าของตนเอง หรือแม้กระทั่งในการพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนอย่าง OTOP จำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าหรือการจัดการเพื่อรับการรับรองมาตรฐานเช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม การบูรณาการองค์ความรู้ที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้นจากผลการศึกษาพบว่าภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อกิจกรรม และนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานด้วยเหตุผลเพราะการที่ผู้ประกอบการที่มีภาวะการเป็นผู้ประกอบการมักทำให้เกิดการนำนวัตกรรมมาใช้ในองค์การหรือเกิดการสร้างนวัตกรรมภายในองค์การ ซึ่งผลการวิจัยสัมพันธ์กับแนวคิดของ Drucker

(1994) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเป็นผู้ประกอบการและการมีนวัตกรรมนั้นต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นไปตามการนำเสนอของ Schumpeter (1934) ที่นำเสนอว่าภาวะการเป็นผู้ประกอบการมักจะให้ความสำคัญกับนวัตกรรมซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตภายใต้การสร้างนวัตกรรมของผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดนวัตกรรม

นอกจากนี้ Thornhill (2006) ยังนำเสนอว่าการที่องค์กรมีนวัตกรรมจะมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดจากการเติบโตของรายได้ อีกทั้งองค์ความรู้ภายในองค์กรที่มีการดำเนินการในการถ่ายโอนหรือบูรณาการยังมีผลต่อนวัตกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรด้วย รวมทั้ง Lee, Hallak and Sardeshmukh (2016) ได้นำเสนอเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ในการประกอบการภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น การที่ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการนั้นนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทั้งในส่วนของการบริหารจัดการหรือนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการเพื่อสร้างความสามารถในการประกอบการ นอกจากนี้ ในประเด็นของอิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อการบูรณาการองค์ความรู้ นั้น จากผลการศึกษาที่พบว่าภาวะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้ และการบูรณาการองค์ความรู้มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน นั้นสอดคล้องกับ Nieves and Haller (2014) ซึ่งได้นำเสนอเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะด้านอันนำไปสู่ความสำเร็จของการประกอบการ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นทุนมนุษย์ที่อยู่ภายในองค์กรซึ่งมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบูรณาการ รวมทั้งการเปิดเผยองค์ความรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้เห็นความโดดเด่นของการบูรณาการองค์ความรู้ซึ่งเกิดจากภาวะการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการให้องค์กรของตนเองมีการบูรณาการองค์ความรู้ควรให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้ประกอบการให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันจากผลการวิเคราะห์ซึ่งนำเสนอถึงผลการดำเนินงานที่เกิดจากอิทธิพลของนวัตกรรมเป็นสำคัญนั้นชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนว่าควรให้ความสำคัญและจัดการกับนวัตกรรมของตนเองเพื่อสร้างผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านของระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งข้อจำกัดในตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาซึ่งผู้วิจัยไม่ได้กำหนดตัวแปรควบคุมเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป

นักวิจัยอาจมีการกำหนดหรือเพิ่มเติมตัวแปรควบคุมเข้าไปในการวิจัยครั้งต่อไป เช่น รูปแบบของการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการประกอบการ หรือคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของประธานกลุ่ม เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการขยายขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัยที่กว้างขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ของการพัฒนาการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งนอกเหนือจากการพัฒนาตัวเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ต้องให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกกลุ่มหรือผู้บริหารกลุ่มแล้ว การบูรณาการองค์ความรู้และการสร้างนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนจนสามารถได้รับการประเมินในระดับดีได้นั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งปัจเจกบุคคล คือ การพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้มีภาวะการณ์เป็นผู้ประกอบการ และการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดแนวคิดในการสร้างนวัตกรรมและเกิดกระบวนการในการบูรณาการองค์ความรู้ที่นำไปสู่การดำเนินการที่ประสบความสำเร็จได้

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จได้นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับนวัตกรรมและการบูรณาการองค์ความรู้ ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ขึ้นอยู่กับภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี ดังนั้นการจะสร้างผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นั้นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นทั้งเจ้าของและผู้บริหารผ่านกระบวนการแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้ประกอบการที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและการบูรณาการองค์ความรู้ ซึ่งการบูรณาการองค์ความรู้เป็นกระบวนการทั้งภายในกลุ่มเองและระหว่างองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีการดำเนินการถ่ายโอนองค์ความรู้ให้แก่วิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- เกษมพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู. (2556). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 108–120.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2560). *ฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562. จาก <http://smce.doae.go.th/>
- _____. (2563). *รายงานภาพรวมผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน*. สืบค้น เมื่อ 2 พฤษภาคม 2563. จาก <http://www.sceb.doae.go.th/EVALUATION.html>.
- ชญาภัทร์ ก่ออารียโย, ชีรวิทย์ บุญยโสภณ, ทวีศักดิ์ รูปสิงห์ และวิเชียร เกตุสิงห์. (2559). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 26(1), 141–152.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย 2558*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/Pages/default.aspx>
- ธันยมัย เจียรกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC. *วารสารนักบริหาร*, 34(1), 177–191.
- พิสิษฐ์ พจนจารุวิทย์. (2562). ประสิทธิภาพผลประกอบการของธุรกิจเกิดใหม่ Startup ในประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 99–111.
- ยุทธชัย ฮารีบิน, สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และสุนันทา เสี่ยงไทย. (2559). ความสามารถด้านเครือข่ายและความสามารถเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *วารสารนักบริหาร*, 36(2), 79–88.
- สมบุญรณ์ ชันธิโชติ และ ชัชสรวิญ รอดยิ้ม. (2558). การพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดกลุ่ม OTOP จังหวัด นนทบุรี : กรณีศึกษากลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 125–135.
- สหภาพ พ่อค้าทอง. (2557). การพัฒนาปัจจัยแวดล้อมในการเสริมสร้างศักยภาพการนำทุนวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างแบรนด์ของผู้ประกอบการสินค้า OTOP ประเภทสินค้าศิลปหัตถกรรม. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 12(1), 69–75.
- Carland W.J., Hoy F., Boulton R.W. and Carland A.C.J. (1984). Differentiating entrepreneurs from small business owners: A conceptualiz. *Academy of Management Review*, 9(2), 354–359.

- Conner R.K. and Prahalad K.C. (1996). A Resource-Based Theory of the Firm: Knowledge versus Opportunism. *Organization Science*, 7(5), 477–501.
- Cooper R.J. (1998). A Multidimensional Approach to the Adoption of Innovation. *Management Decision*, 36(8), 493–502.
- Drucker F.P. (1996). The Theory of the Business. *Harvard Business Review*. September–October, 95–104.
- Gartner B W. (1988). Who is the entrepreneur? is the wrong question. *American Journal of Small Business*, 12, 11–32.
- Grant M.R. (1996). Toward A Knowledge-Based Theory of The Firm. *Strategic Management Journal*. 17, pp.109–122.
- Kim J. Y., Song S., Sambamurthy V. and Lee L. Y. (2012). Entrepreneurship, knowledge integration capability, and firm performance: An empirical study. *Information Systems Frontiers*. 14, pp.1047–1060.
- Krejcie V. R. and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.
- Lee C., Hallak R., Shruti R. and Sardeshmukh. (2016). Innovation, entrepreneurship, and restaurant performance: A higher-order structural model. *Tourism Management*. 53, 215–228.
- Nieves J. and Haller S. (2014). Building dynamic capabilities through knowledge resources. *Tourism Management*, 40, 224–232.
- Prahalad K.C. and Hamel G. (1990). The core competence of the corporation. *Harvard Business Review*, May–June, 79–90.
- Rhodes J., Hung R., Lok P., Ya-Hui Lien B. and Wu C. M. (2008). Factors influencing organizational knowledge transfer: implication for corporate performance. *Journal of Knowledge Management*, 12(3), 84–100.
- Schilling M. A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation*. (2nd ed.). New York: McGraw–Hill Education.
- Schumpeter J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge; Harvard University Press.
- Sherman D.J., Berkowitz D., and Souder E.W. (2005). New Product Development Performance and the Interaction of Cross-Functional Integration and Knowledge Management. *Journal of Product Innovation Management*, 22, 399–411.

- Sulistyo H. & Siyamtinah. (2016). Innovation capability of SMEs through entrepreneurship, marketing capability, relational capital and empowerment. *Asia Pacific Management Review*. 21, pp.196– 203.
- Tabachnick B.G. and Fidell L.S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson/Allyn & Bacon.
- Tidd J. et al. (2001). *Managing Innovation*. New Jersey. John Wiley & Sons.
- Thornhill S. (2006). Knowledge, innovation and firm performance in high- and low-technology regimes. *Journal of Business Venturing*, 21, 687– 703.
- Utterback, J.M. (1994). Radical innovation and corporate regeneration. *Research Technology Management*, 37(4), 10.